

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هدف کلی: درک حقیقت توحید و مراتب آن

اهداف جزئی

تبیین معنای توحید
تبیین مراتب توحید
تبیین شرک و مراتب آن

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایذه
سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام پیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

یگانه بی همتا

درسنامه

«خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، بس مرا همان گونه قرار ده که تو دوست داری.»
امام علی علیه السلام

همه نکات مربوط به
توحید می باشند

مهم ترین اعتقاد دینی «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. خداوند در قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می بخشد!

از این رو شایسته است درباره ابعاد این اصل اساسی بیشتر ببیندیم:

- ۱- حقیقت توحید چیست و مراتب آن کدامند؟
- ۲- مرز میان توحید و شرک چیست؟
- ۳- آیا درخواست از غیر خدا مساوی با شرک است؟

۱- الٰهی کُفٰی بی عِزًّا اَنْ اَکُوْنَ لَکَ عَبْدًا وَ کُفٰی بی فُخْرًا اَنْ تَکُوْنَ لٰی رَبًّا اَنْتَ کَمَا اَحِبُّ فَاجْعَلْنٰی کَمَا تُحِبُّ؛

بحارالانوار، مجلسی، ج ۹۱، ص ۹۲.

۱- توحید به چه معناست؟ **توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است**
 ۲- با گفتن عبارت « لا اله الا الله » چه نتایجی برای فرد غیرمسلمان حاصل می شد؟

توحید و برخی مراتب آن^۱

یعنی چه؟

توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است. یعنی خدا بی همتاست و شریکی ندارد و این بیانگر اصل و حقیقت توحید است) رسول خدا ﷺ، از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان^{چه} می خواست: **با گفتن جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» دست از شرک و بت پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند** (با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شود و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گردد و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می گیرد. بنابراین، جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» فقط یک شعار نیست بلکه پایندی به آن، همه زندگی فرد مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر

سوال

مخلوقات تغییر می دهد) ۲

انها را نام ببرید و هر کدام را تعریف کنید؟

توحید و یگانگی خداوند مراتبی دارد که به برخی از این مراتب می پردازیم:

سوال

۱- **توحید در خالقیت**: توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و

خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ... ۲

خدا افریننده هر چیزی است

توحید در خالقیت

۲- **توحید در مالکیت**: از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست،

زیرا هر کس که چیزی را پدید می آورد، مالک آن است.

توحید در مالکیت

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...؛ آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است، از آن خداست

۳- **توحید در ولایت**: هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما

دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و

سرپرستی می گویند.

انها هیچ ولی و سرپرستی جز او ندارند

توحید در ولایت

و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی سازد

... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ۲

۳) (از آنجا که خداوند، تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به

اجازه او نمی توانند در جهان تصرف کنند. چنین اجازه ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری

نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است) ۳

۱- مباحث درس اول و دوم درباره توحید، برگرفته از مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۲، صص ۹۹ تا ۱۰۷ و ۱۱۹ تا ۱۳۷ می باشد.

۲- سوره زمر، آیه ۶۲.

۳- سوره آل عمران، آیه ۱۰۹.

۴- سوره کهف، آیه ۲۶.

۳- اگر خداوند ولایتش را به شخص دیگری بدهد به چه معناست؟

۱- رب به چه معناست؟
۲- چرا خداوند تنها «رب» هستی می باشد؟

سوال

۳- آیا توحید در ربوبیت با تدبیر سایر مخلوقات به خصوص انسان منافات دارد؟ مثال بزنید

اگر خداوند پیامبر اکرم ﷺ را ولی انسان‌ها معرفی می کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.)

نکات مهم درباره واژه رب

۴- **توحید در ربوبیت**: واژه «رب»، در قرآن کریم از اهمیت فراوانی برخوردار است و بعد از واژه «الله»، بیشترین فراوانی را در میان اسمای الهی دارد. کلمه رب بیش از نهمصد بار در قرآن کریم آمده است. عبارت «رَبِّ الْعَالَمِينَ» نیز بیش از چهل بار در قرآن تکرار شده است (رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست) (هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می باشد. اوست که جهان را اداره می کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می نماید و به پیش می برد.) ۲

۳ (البته باید به این نکته توجه داشت که توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند؛ باغبانی که زحمت می کشد و به پرورش درختان اقدام می کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. بلکه، توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.) ۳

۴- یک کشاورز چگونه در می یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست؟

۴ (کشاورز وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته اند، مقایسه می کند می بیند که این کشت حاصل دسترنج خودش است، اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می کند، می بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه، در می یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.) ۴

بگو: آیا جز خدا پروردگاری را بطلبم در حالی که او پروردگار همه چیز است؟...

این ایه مربوط به توحید در ربوبیت است
قُلْ أَعْيَرَ اللَّهُ أَبْعَى رَبًّا
وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ ... ۲

۵- شرک به چه معناست؟ ۶- مشرک کیست؟

شرک و مراتب آن

۵ (شرک به معنای شریک قرار دادن برای خدا است) (هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد مشرک به حساب می آید.) شرک نیز مانند توحید درجاتی دارد که متناسب با درجات توحید، به برخی از آنها می پردازیم:

۱- اشاره به آیات ۶۳ تا ۶۷ سوره واقعه.
۲- سوره انعام، آیه ۱۶۴.

۱- شرک در خالقیت: اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده‌اند، گرفتار شرک

در خالقیت شده است. ۱

سؤال: چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

پاسخ (این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گر نه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید. **پاسخ**

پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.)
مثال زیر می‌تواند ما را در درک بهتر یکتایی خداوند کمک کند:

مخصوص رشته انسانی دریای بدون ساحل و بیکرانی را فرض کنید که از هیچ جهت محدود نباشد؛ نه از جهت عمق و

ارتفاع و نه از جهت طول و عرض، یعنی از هر جهت بیکران باشد. آیا با این فرض می‌توان دریای دومی را در کنار این دریا قرار داد؟

واحد قهار بودن خداوند به چه معناست؟

روشن است که این دریا، جای خالی برای دریای دیگر قرار نمی‌دهد. («واحد قهار») بودن خداوند که در آیه ۱۶ سورہ رسد بیان شده، به معنای آن است که جای خالی برای غیر باقی نگذاشته است تا آن غیر، خود را نشان دهد.)
مخصوص رشته انسانی

۲- شرک در مالکیت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان

هستند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود. ۱

۳- شرک در ولایت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که

سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند. ۱

۴- شرک در ربوبیت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور

موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز

کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است. ۱

(الف) با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبر کنید و

معنای صمد در این آیه این است که خداوند غنی است

پیام‌های آن را به دست آورید.

اشاره به یگانگی خدا دارد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۱﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿۲﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿۳﴾
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿۴﴾

خداوند هیچ همتا و شبیهی ندارد

رابطه خداوند با موجودات، رابطه آفرینش است نه زایش. او موجودات را می‌آفریند یعنی از نیستی به هستی می‌آورد نه آنکه خود بزاید

۱- تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و برطرف کردن نیاز موجودات است.
۲- خداوند از هر جهت کامل و بی‌نیاز است ● توجه تمام موجودات خواسته یا ناخواسته به سوی خداست
پیام‌های سوره توحید

۳- خداوند پدیده نیست و نیازی به پدید آورنده ندارد بلکه او تنها پدیدآورنده‌ای است که تمام جهان، هستی خود را از او می‌گیرند

(ب) بعد از ترجمه آیه ۱۶ سوره رعد، به سؤالات زیر پاسخ دهید:

بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

بگو خدا است

قُلِ اللَّهُ

بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که

قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ

حتی اختیار سود و زیان خود ندارند؟

لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا

بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ

یا تاریکی‌ها و روشنائی برابرند؟

أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ

یا آنها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند

أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ

خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ

که [آن شریکان هم] مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند

و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است

[و از این رو شریکان را نیز

مستحق عبادت دیده‌اند؟!]

بگو خدا آفریننده هر چیزی است

قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ

و او یکتای مقتدر است.

وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

۱- کسی را می‌توانیم به عنوان رب خود انتخاب کنیم که خالق جهان است

۲- کسی که اختیار سود و زیان خود را ندارد ..... نمی‌تواند ولی و سرپرست مردم باشد

۳- در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟

۱- فاعل در عبارت «خَلَقُوا» ضمیر «او» است که به شرکا برمی‌گردد.

۳- اگر آنچه را که مشرکان شریک خدا قرار میدهند، همچون خدا مخلوقاتی خلق کرده بودند در این صورت جا داشت که انسان به شک بیفتد و به خدایان دیگر نیز معتقد شود

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

t.me/mahmoudi_izeh : لینک کانال تلگرام

ج) مراتب توحید یا شرک را در آیات صفحه قبل مشخص کنید.
قل هو الله احد = همه مراتب توحید و لم یکن له کفوا احد = همه مراتب توحید
قل من رب السماوات و الارض = توحید در ربوبیت **قل افاتخذتم من دونه اولیاء = شرک در ولایت**
ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم = شرک در خالقیت قل الله خالق کل شیء = توحید در خالقیت
و هو الواحد القهار = همه مراتب توحید

طرح چند سؤال

مرز توحید و شرک کجاست؟ آیا اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند مشرک است؟ آیا اگر کسی از غیر خدا درخواست کمک کند گرفتار شرک شده است؟ آیا اگر کسی دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند مشرک است؟ و بالاخره، آیا توسل به پیامبران و معصومین علیهم السلام شرک به حساب می آید؟
در پاسخ به سؤال های فوق می گوئیم:

اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده های جهان حاکم کرده است. آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است.

در امور معنوی نیز همین گونه است. دعا سبب آرزوش، صدقه موجب دفع بلا، و صله رحم موجب

افزایش طول عمر است.

۱- آیا کسی که برای آموختن نزد معلم و برای درمان نزد پزشک می رود مشرک است؟

(خیر - همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد. بنابراین، کسی که برای آموختن نزد معلم می رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.)

۲ (خیر) همان گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و با اذن خداوند این کار را انجام می دهند.)

۳ (عقیده به توانایی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اولیای دین علیهم السلام در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفا بخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.) این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

۳- عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی موجب شرک، و در چه صورتی عین توحید است؟

۴- آیا توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات به زمان حیات آنان اختصاص دارد؟ توضیح دهید

اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، روح مطهر رسول خدا ﷺ پس از رحلت زنده است و می تواند به انسان ها یاری برساند^۱. اکنون اگر ما از رسول خدا ﷺ چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است^۴ آیا اگر کسی از پدر و مادرش و یا هر مؤمنی بخواهد که برای سعادت مندی او دعا کند چنین درخواستی شرک آلود است؟

نکته

هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به «تکفیری ها» مشهور شده، چنین درخواستی

پاسخ

را شرک آلود نمی دانند. (جریان تکفیری در سال های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی اندیشد، مشرک و کافر می خوانند و گاه کشتن او را

واجب می شمارند) ^{پاسخ} پیروان این جریان می گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

پاسخ

۱- چند مورد از عقاید تکفیری ها را بنویسید؟
متأسفانه این جریان بزرگ ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از دین اسلام شد؟

سوال

هم اندیشی

به نظر شما، چرا دقیقاً در زمانی که مسلمانان در پرتو بیداری اسلامی، در حال معرفی اسلام حقیقی به مردم جهان بودند و حتی جمعیت کشورهای صنعتی به سرعت در حال تغییر به نفع مسلمانان بود، چنین جریانی شکل گرفت؟

دانش تکمیلی (۱)

جریان «تکفیری» که این روزها گروه های مختلف با نام های گوناگونی را شامل می شود، ریشه در یک جریان تاریخی در تاریخ اسلام دارد. برای شناخت ریشه های تاریخی این جریان، به وبگاه گروه قرآن و معارف اسلامی به نشانی <http://quran-dept.talif.sch.ir> بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

۱ - نمونه بارز این موضوع شهیدان هستند که به تصریح قرآن کریم زنده اند و مانند زمان حیات در دنیا و بلکه بیشتر از آن، از احوال این دنیا با خبر هستند (سوره بقره، آیه ۱۵۴) و معلوم است که مقام پیامبر مکرم اسلام ﷺ بالاتر از شهیدان است.

ذکر نمونه‌هایی از توسل در قرآن کریم

- ۱- قرآن کریم نقل می‌کند که فرزندان یعقوب از پدرشان درخواست کردند که برای آنها طلب آمرزش کند و یعقوب نیز به آنان وعده دعا داد.^۱
- ۲- قرآن کریم بیان می‌کند که استغفار پیامبر در حق گناه کاران مؤثر است :
 وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا^۲
 اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند، پیش تو می‌آمدند و از خدا آمرزش می‌خواستند و پیامبر برای آنان طلب آمرزش می‌کرد، قطعاً خدا را توبه‌پذیر مهربان می‌یافتند.
 هم‌چنین در تاریخ آمده است که مسلمانان در زمان پیامبر برای درخواست دعا نزد آن حضرت می‌آمدند. پس از رحلت ایشان نیز کنار قبر ایشان می‌رفتند و یا از دور درخواست خود را مطرح می‌کردند.^۳

دانش تکمیلی (۲)

آیا تبرک جستن به قبور یا بارگاه اولیای الهی شرک به حساب می‌آید؟
 پاسخ به این سؤال را در وبگاه گروه قرآن و معارف به نشانی <http://quran-dept.talif.sch.ir>
 بخش «دانش تکمیلی» مشاهده کنید تا ببینید که جز همین گروه‌های تکفیری و ریشه‌های تاریخی آنان، هیچ یک از فرق مسلمان و علمای اسلامی این امور را شرک به حساب نمی‌آورند.

چند نکته تکمیلی : ۱- آیا قرآن کریم تأثیر داشتن موجودات گوناگون را در عالم یادآوری کرده است
 مثال بزنید؟

مخصوص رشته انسانی
 ۱- (قرآن کریم، بارها تأثیر داشتن موجودات گوناگون را در عالم یادآوری کرده است. به طور مثال، فرموده که «در غسل برای مردم شفاست.»^۴ و نیز از زبان حضرت عیسی عَلَيْهِ السَّلَام فرموده «من برایتان از خاک پرنده‌ای می‌سازم و در آن می‌دمم و آن خاک به اذن خداوند پرنده می‌شود.»^۵ مخصوص رشته انسانی
 برای قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.

۱- سوره یوسف، آیات ۹۷ و ۹۸.

۲- سوره نساء، آیه ۶۴

۳- سنن دارمی، أبو محمد الدارمی، ج ۱، صص ۴۳ و ۴۴ (باب: اکرم الله نبيّه بعد موته)؛ وفاء الوفاء بأخبار دار المصطفى، علی بن عبدالله سهمودی، ج ۲، ص ۵۴۹.

۴- سوره نحل، آیه ۶۹.

۵- سوره آل عمران، آیه ۴۹.

می توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی نیاز از خداوند.)

به این نکته مهم توجه کنیم که خداوند برای شفاعت، فقط یک راه - که همان دارو باشد - قرار داده است، بلکه فراتر از راه های مادی، راه های معنوی هم قرار داده است. اولیای الهی هم که مراحل کمال و بندگی را پیموده اند، وسیله و طریق این شفاعت هستند.

انسان موحد وقتی دارویی مصرف می کند و شفا می یابد، در همان حال توجه دارد که این اثرگذاری را خداوند به آن دارو عنایت کرده است، از این رو از خداوند سپاسگزاری می کند، و زمانی که بنده ای از بندگان خدا به او احسان می کند و نیازی از نیازهایش را برطرف می سازد، هم از آن انسان تشکر می کند و هم شکرگزار خداوند می شود. به همین جهت امام رضا علیه السلام فرموده اند:

ترجمه: هر که در قبال خوبی مردم تشکر نکند از خداوند عزوجل هم تشکر نکرده است

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

۲- آنان که با ایمان و عمل صالح و پیمودن صراط مستقیم، مراحل کمال را می پیمایند و به قرب الهی می رسند، پاداش هایی دریافت می کنند که کرامات و عنایات به مخلوقات، جلوه کوچکی از آن است. عده ای که منکر این کرامات برای معصومین علیهم السلام هستند، تفاوتی میان وجود مقدس این بزرگواران با انسان های معمولی و یا انسان های شرور و گنهگار نمی بینند. نظام خلقت مبتنی بر حق است، هر انسانی که در مسیر بندگی پیش رود، در پیشگاه خداوند منزلتی می یابد و قدرتی پیدا می کند که برتر از قدرت های طبیعی است و این توانایی جزء قانونمندی الهی و زیبایی نظام هستی است. در قرآن کریم می خوانیم که وزیر سلیمان، آصف بن برخیا، در یک لحظه تخت بلقیس (ملکه سبا) را از مسافتی طولانی منتقل کرد.^۲ اینها، نشان دهنده آن است که انسان با طی مراتب بندگی می تواند به اذن خداوند به چنین توانایی هایی در عالم هستی برسد. مخصوص رشته انسانی

اندیشه و تحقیق

باور به توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما می گذارد؟

۱- شیخ صدوق، عیون أخبار الرضا علیه السلام، محقق و مصحح: لاجوردی، مهدی، ج ۲، ص ۲۴.

۲- سوره نحل، آیه ۴۰.

یگانه بی همتا

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

- ۱- مهمترین اعتقاد دینی ، توحید و یکتاپرستی است **صحیح**
- ۲- جمله لا اله الا الله فقط یک شعار است **غلط**
- ۳- تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است **صحیح**
- ۴- توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می بخشد **صحیح**
- ۵- توحید در ربوبیت بدان معناست که موجودات به خصوص انسان قدرت تدبیر ندارند **غلط**
- ۶- از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست **صحیح**
- ۷- توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند مالک موجودات است **غلط**
- ۸- اگر کسی در کنار ربوبیت الهی برای خود یا سایر موجودات حساب جداگانه باز کند گرفتار شرک شده است **صحیح**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱- توحید به معنای اعتقاد به خدای.....است یعنی خدا بی همتاست و.....ندارد. **یگانه - شریکی**
- ۲- تصور چند خدایی .....نیست و خدای واحد .....جهان است. **صحیح - افریننده**
- ۳- هر کس مالک چیزی باشد حق.....و.....در آن چیز را دارد. **تصرف - تغییر**
- ۴- رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که.....و.....مخلوق به اوست . **تدبیر - پرورش**
- ۵- توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند.....و.....جهان است. **تنها مبداء - خالق جهان**
- ۶- اگر کسی معتقد به شرک در.....باشد معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود. **خالقیت**
- ۷- شرک در ربوبیت عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند در کنار او دیگری هستند که.....امور موجودات را برعهده دارند. **تدبیر**
- ۸- این تصور که چند خداوند وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها .....و.....هستند. **محدود و ناقص**

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

لینک کانال تلگرام: t.me/mahmoudi_izeh